

Underlag till aktualitetsprövning av kommunens översiktsplan

Inledning

Enligt plan- och bygglagen (PBL) ska varje kommun ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen. Översiktsplanen ska ange:

- Inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön
- Ge vägledning för hur mark- och vattenområden ska användas
- Hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras

Kommunen ska varje mandatperiod ta ställning till planens aktualitet. Det är fullmäktige som fattar beslut om översiktsplanen. Eftersom Vetlanda kommuns översiktsplan antogs i oktober 2010 ska kommunfullmäktige ta ställning till översiktsplanens aktualitet under innevarande mandatperiod.

Kommunens antagna översiktsplan omnämns i detta dokument som "Översiktsplan 2010". Detta för att skilja på antagna plandokument och det material som utgör del av denna aktualitetsprövning.

Generellt om översiktplanering

Syfte med översiktplanen

Översiktsplanen ska ange dels hur mark- och vattenområden i kommunen avses bli använda, dels hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Planen ska med andra ord vara både en plan som visar hur kommunen har tänkt sig att mark och vatten på sikt ska användas inom olika områden och ett dokument som beskriver kommunens uppfattning från allmän synpunkt beträffande utvecklingen av bebyggelsen i en vid bemärkelse. Den har alltså sin betydelse både som samordningsinstrument för beslutsfattare inom kommunen och som information till utomstående myndigheter och enskilda om kommunens principiella inställning i sådana frågor som behandlas i planen. Vidare är översiktsplanen en överenskommelse mellan stat och kommun, särskilt genom Länsstyrelsens bidrag i framtagandet av planen och genom deras granskningsyttrande som utgör del av översiktsplanen.

Översiktsplanen utgör ett underlag för kommande planering (till exempel detaljplaner och bygglov) och för andra myndighetsbeslut (till exempel miljötilstånd). I översiktsplanen vägs olika allmänna intressen mot varandra. Däremot görs ingen avvägning mellan allmänna och enskilda intressen i översiktsplanen. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande för någon men har en viktig vägledande funktion.

Översiktsplanens innehåll

Det obligatoriska innehållet i översiktsplanen regleras i 2 och 3 kapitlet PBL. Av översiktsplanen ska framgå:

1. grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden,
2. kommunens syn på hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras,
3. hur kommunen avser att tillgodose de redovisade riksintressena och följa gällande miljö kvalitetsnormer,
4. hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen,
5. hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder, och
6. sådana områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som avses i 7 kap. 18 § första stycket miljöbalken.

Översiktsplan 2010

Framtagande av Översiktsplan 2010

Arbetet med Översiktsplan 2010 påbörjades redan 2006 då inledande möten hölls med kommunfullmäktige och lokalföreningar i samtliga delar av kommunen. I framtagandet av planförslaget deltog också berörda kommunala förvaltningar. Nuvab, Vetab, Vetlanda handelsplats, Räddningstjänsten och Emåförbundet var också med i arbetet. Vid framtagande av vindbruksplanen anlätades externa konsulter. Kommunens dåvarande planeringskommitté (PLAKO) var politisk ledningsgrupp i arbetet. Formellt samråd genomfördes i cirka två månader varefter utställning av planförslaget genomfördes, också det under två månader. Planförslaget reviderades efter utställningstiden då utbredningen av LIS-området i Trollebo reviderades och planeringsstrategin om infrastruktur lades till. Översiktsplan 2010 antogs i kommunfullmäktige den 20:e oktober 2010.

Dokument som utgör kommunens översiktsplan

I och med antagandet av Översiktsplan 2010 bedömdes ett antal så kallade områdesplaner inaktuella varför de upphörde att gälla. De delar av dessa planer som ansågs aktuella arbetades istället in som del i översiktsplanen.

Vindkraftsfrågan behandlas också den i huvuddokumentet där planeringsmål för vindkraft finns redovisat. Ett gediget underlagsmaterial finns redovisat i bilaga till planen (vindbruksplan). Denna ska ses som komplement till planen.

Översiktsplanen består därför numera av den kommunomfattande översiktsplanen med bilaga, Fördjupad översiktsplan för Vetlanda tätort från 1993 och Fördjupad översiktsplan för Ekenässjön från 2000. Sedan översiktsplanen antogs har också arbetats fram en Centrumplan för Vetlanda tätort som sedan februari 2014 utgör del av kommunens översiktsplanering. Länsstyrelsens granskningsyttranden för ovannämnda planer utgör också del av kommunens översiktsplan.

Översiktsplanens utgångspunkter och upplägg

Översiktsplan 2010 är uppbyggd kring kommunens vision och, vid planens framtagande, gällande kommunfullmäktigemål och styrkort. Visionen om Vetlanda – här växer människor och företag konkretiseras genom mål i tre olika nivåer. De planeringsmål som anges i översiktsplanen knyts till relevanta kommunfullmäktigemål och styrkort. Planeringsmålen redovisas i en övergripande indelning om "Livskvalitet i Vetlanda", "Företagsamma Vetlanda" och "Miljökommun Vetlanda". Ett separat kapitel redovisar utvecklingsområden i kommunens orter.

Aktualitetsprövning

Bakgrund och syfte

Översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön i kommunen. Planens avvägningar mellan olika allmänna intressen och dess ställningstaganden till markanvändning och bebyggelseutveckling ska möjliggöra en rationalisering av efterföljande planläggning och ska ge vägledning för bygglovprövning där detaljplaner saknas. Den är också ett viktigt underlag i andra myndighetsbeslut. Planen ska också ge intressenter och kommuninvånare en uppfattning om hur kommunen kan komma att ställa sig till framtida anspråk på förändring.

Översiktsplanens aktualitet har stor betydelse framförallt därför att avvägningarna i planen av olika allmänna intressen är vägledande för sådana beslut som angår mark- och vattenanvändning. Om det är osäkert i vilken mån planen är aktuell finns risk för att planen förlorar sin vägledande funktion. Det ligger därför i kommunens eget intresse att regelbundet pröva planens aktualitet.

Även för kommuninvånare, intresseorganisationer med flera är det angeläget att få klarlagt om planen fortfarande är ett uttryck för de övergripande politiska målen i kommunen. Sakägare och andra enskilda intressenter har intresse av att veta om planen speglar den aktuella politiska inställningen till bebyggelseutvecklingen i kommunens olika delar eller om planens ställningstaganden kan komma att ändras. Länsstyrelsen och andra statliga myndigheter har också intresse av att regelbundet få besked i dessa avseenden.

Aktualitetsprövningen handlar om att kommunen tar ställning till i vilken utsträckning som planens intentioner fortfarande är aktuella med hänsyn till nya förutsättningar. Innehållet i planen ändras inte genom fullmäktiges beslut. Om beslutet innebär att delar eller hela planen inte längre är aktuell är det dock angeläget att skyndsamt inleda ett arbete med framtagande av en ny plan.

Vetlanda kommuns översiktsplan antogs sent under förra mandatperioden. Aktualitetsförklaringen sker också sent under innevarande mandatperiod. Det anses dock viktigt att kommunen genomför en översyn av planen för att följa upp genomförandet av de förslag som planen anger, hur den fungerar som vägledning och om den uppfyller de krav som anges i plan- och bygglagen, särskilt 3 kap 5 §.

Arbetsmetod

Planavdelningen på Tekniska kontoret har haft i uppdrag att leda arbetet med aktualitetsprövningen. Planavdelningen tolkade uppdraget som att det handlade om att förse fullmäktige med ett underlag som kan ligga till grund för beslut om planens aktualitet.

Beslutsunderlaget är framtaget i samråd med kommunens övriga förvaltningar och bolag. Planavdelningen begärde också en sammanfattande redogörelse från Länsstyrelsen. Redogörelsen beskriver hur Länsstyrelsen ser på planens ställningstaganden i de frågor som är av mellankommunalt eller statligt intresse. Redogörelsen bifogas detta dokument. Information om arbetet skickades också till Regionförbundet och till grannkommunerna som alla gavs möjlighet att lämna synpunkter på översiktsplanens aktualitet. Information om arbetet har även funnits tillgängligt på kommunens hemsida.

Beslutsunderlagets upplägg

Beslutsunderlaget besvarar i huvudsak tre frågeställningar:

- Hur tillämpas översiktsplanens ställningstaganden i kommunens beslut om mark- och vattenanvändning
- Finns nytillkommet planeringsunderlag som bör ligga till grund för översiktsplanen?
- Vilka delar av översiktsplanen är genomförda?

Underlaget för också en diskussion kring externa faktorer som påverkar planens aktualitet. Dessa är generella samhällsförändringar, ändringar i relevant lagstiftning, domstolsavgöranden som kan påverka planen med mera. Kommunala beslut eller nya planer och program redovisas också. Varje del kommenteras kortfattat.

En andra del av beslutsunderlaget redovisar översiktsplanens aktualitet för respektive kapitel. Här ges också generella kommentarer och en sammanfattning av måluppfyllelse.

Beslutsunderlaget redovisar också hur kommunen avser att arbeta med översiktsplaneringen i framtiden.

Slutsatser och förslag till beslut

Slutsatser från arbetet med aktualitetsprövningen

Med hänvisning till de synpunkter som framförts under aktualitetsprövningen anses kommunens översiktsplan vara aktuell. Planen uppfyller sin funktion som vägledande för efterföljande beslut även om mindre avvikelser från planens ställningstaganden har gjorts. Planeringsmål som anges i översiktsplanen är i stort aktuella, vissa är helt eller delvis genomförda (planeringsmålen redovisas och kommenteras individuellt senare i detta dokument). Delar av informationen som finns redovisad i planen (brödtext) har ändrats och bör synliggöras för användaren, förslagsvis på kommunens hemsida.

Det har dock tillkommit nytt underlag inom flera för översiktsplaneringen väsentliga ämnesområden. Det gäller exempelvis en regional utvecklingsstrategi, regional transportplan, nya miljömålspreciseringar, nya statusklassningar av sjöar och vattendrag, nytt underlag kopplat till klimatanpassning samt för riksintressen. Samtidigt pågår det arbete med att vidareutveckla dessa underlag de närmaste åren. Vidare har det skett stora förändringar i plan- och bygglagen som gör att planen inte uppfyller de krav som lagstiftningen numera ställer på kommunernas översiktsplaner. Arbetet med att ta fram en ny översiktsplan bör därför inledas. Översiktsplan 2010 ska fortsätta att gälla och vara vägledande fram till dess att den ersätts av en ny översiktsplan.

Förslag till beslut

1. Att kommunfullmäktige beslutar att Vetlanda kommuns översiktsplan, antagen 2010, är aktuell. Planeringsmålen i översiktsplanen ska även fortsättningsvis vara vägledande för kommunens beslut om mark- och vattenanvändning och bebyggelseutveckling.
2. Kommunen ska inleda arbetet med att ta fram en ny översiktsplan.

Beslutsunderlag – nya förutsättningar

Samhällsförändringar

Samhällsförändringar sker i allt snabbare takt, fler aktuella samhällsfrågor och utmaningar kräver en bredare tvärsektorieell samverkan. Översiktsplanen ter sig som den naturliga platsen för att diskutera sådana frågor som kräver breda diskussioner, en demokratisk förankringsprocess och antagande i kommunens beslutande församling.

***Kommentar:** Generellt förespråkas idag en mer levande översiktsplanering. Kommunerna uppmanas att arbeta med "rullande planering" som innebär en kontinuerlig översyn av plandokumentet, att arbeta med mer strategiska översiktsplaner som anger en generell inriktning för den långsiktiga utvecklingen och komplettera sådana strategiska planer genom ändringar och tillägg när behov inom specifika områden (geografiska eller tematiska) uppstår. Med tanke på de snabba förändringar som sker i samhället och de nya krav som ställs på den fysiska planeringen är detta arbetssätt nödvändigt. Planavdelningen på Vetlanda kommun har redan ett uppdrag att arbeta med ett program för planering som är tänkt att bland annat samordnas med bostadsförsörjningsarbetet. I detta uppdrag ligger också ett mer aktivt arbete med översiktsplanen, inklusive en årlig översyn av planens aktualitet.*

Ny lagstiftning

Plan- och bygglagen 2011

I maj 2011 trädde en ny plan- och bygglag i kraft. Förändringar innebar bland annat att översiktsplanens roll som strategiskt dokument stärktes där inriktningen för den långsiktiga utvecklingen ska anges. Översiktsplaneringen ska också i större utsträckning hantera relevanta nationella, regionala och mellankommunala frågor och sambanden mellan översiktsplanens och regionala tillväxt- och utvecklingsprogram, länsplaner för transportinfrastruktur, regionala klimat- och energistrategier med mera ska förtydligas.

Andra förändringar rör bland annat ett förtydligande om att hänsyn tas till klimataspekter vilket innefattar både att arbeta med minskad klimatpåverkan liksom med klimatanpassning i den fysiska planeringen. Vidare har kopplingen mellan kommunens ansvar för bostadsförsörjning och den fysiska planeringen blivit tydligare. Bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet är numera ett av de allmänna intressen som planläggning i dess olika former ska främja. Enligt PBL 3 kap 5 § punkt fem ska också av översiktsplanen framgå hur kommunen avser att tillgodose behovet av bostäder.

Arbetet med en översyn av plan- och bygglagstiftningen är pågående och fler förändringar kan bli aktuella i framtiden. Förändringar som är att vänta rör bland annat detaljplaneprocessen och bullerregler.

Bostadsförsörjningslagen

Den 1 januari 2014 ändrades bostadsförsörjningslagen (2000:1383) vilket innebar ett tydliggörande av kommunens ansvar för bostadsförsörjningsfrågan. Kommunen ska ha riktlinjer för bostadsförsörjningen som ska antas varje mandatperiod. Riktlinjerna ska utgöra underlag för översiktsplaneringen. I samband med ändringen av bostadsförsörjningslagen har också frågan stärkts i plan- och bygglagen (se ovan).

Kommentar: Ändringarna i plan- och bygglagen rör frågor som delvis inte behandlas i kommunens nu gällande översiktsplan. Särskilt frågan om klimataspekter är inte belyst i Vetlanda kommuns översiktsplan. Klimatanpassning utgör en viktig fråga för den kommunala planeringen exempelvis vid utformning av kommunaltekniska system så som dagvattensystem. Kraven har också skärpts på att hänsyn tas till klimatrelaterade naturrisker såsom översvämningar och erosion. Eftersom det är kommunens ansvar att ta hand om dagvattnet kan det vara lämpligt att i översiktsplanen, exempelvis i en fördjupning över en tätort, ange sådana ytor i låglänta områden som är lämpliga för att ta hand om vattenmassor vid exempelvis skyfall. Riktlinjer eller strategier för hur sådana ytor kan bevaras och integreras i den byggda miljön bör finnas i översiktsplanen. Inom Klimatrådet pågår ett arbete med att ta fram ett åtgärdsprogram för klimatanpassning "Anpassning till ett förändrat klimat 2015 – 2019". När programmet är antaget ska det fungera som stöd för översiktsplanearbetet.

Kommunen har inte på ett strukturerat sätt arbetat med bostadsförsörjningsfrågor sedan tidigt 2000-tal. Översiktsplanen behandlar heller inte frågan om behov och utbyggnadsfas för framtida områden för bostadsändamål.

Nya planeringsunderlag

Riksintressen

I november år 2010 beslutade Trafikverket om nya riksintressen för trafikslagets anläggningar och en uppdatering sker kontinuerligt. För Vetlanda kommuns del skedde inga förändringar i förhållande till tidigare utpekade riksintressen. Däremot har Länsstyrelsen och Trafikverket tagit fram riktlinjer för hur vägar och järnvägar av riksintresse ska respekteras i den fysiska planeringen. Det gäller avstånd mellan

väg/järnväg och ny bebyggelse vilka ska vara en utgångspunkt vid planering i närheten av vägar och järnvägar av riksintresse.

Nya riksintressen för vindbruk beslutades av Energimyndigheten under år 2013. För Vetlanda kommuns del innebar beslutet att fyra riksintresseområden tagits bort och att övriga riksintresseområden som angavs vid översynen år 2008 kvarstår. Inom de riksintresseområden som kvarstår har avgränsningen ändrats så att naturreservat inte ingår i riksintressena.

Försvarsmakten har kompletterat beslutet om riksintressen för totalförsvarets anläggningar under 2013 med ett kunskapsunderlag som stöd för bedömningen av riksintressena. Vetlanda kommun berörs av samrådsområde för höga objekt kopplat till Hagshults övningsflygplats.

Regionala underlag

Regionförbundet fastställde under år 2013 "Regional utvecklingsstrategi för Region Jönköping 2025". För närvarande pågår arbete med att ta fram handlingsplaner med syfte att precisera insatserna för att förverkliga målen i den regionala utvecklingsstrategin. Översiktsplanen behöver förhålla sig till den regionala utvecklingsstrategin. Handlingsplanerna blir viktiga underlag för översiktsplaneringen när dessa är framtagna.

Under våren 2014 beräknas Region Jönköping anta "Regional transportplan för Jönköpings län 2014-2025". Planen kan ses som en revidering och utveckling av den regionala transportplanen för åren 2010-2021.

Kommentar: Den kommunala fysiska planeringen ska förhålla sig till regionala och nationella mål. Framtagandet av en regional utvecklingsstrategi utgör en bra utgångspunkt för det fortsatta arbetet med översiktsplaneringen i kommunen. Det är också viktigt att kommunen i sin planläggning tar hänsyn till de prioriterade stråk som anges i den regionala och den nationella transportplanen. Genom att i översiktsplanen ange vilka åtgärder samt vilka vägar och järnvägar som är prioriterade utifrån kommunalt perspektiv kan översiktsplanen fungera som ett underlag för prioritering inom ramen för den regionala transportplanen. Vad gäller utbyggnad av kollektivtrafikanläggningar och gång- och cykelvägar längs statliga vägar strävar Trafikverket efter en samplanering och samfinansiering med kommunen för att möjliggöra fler satsningar. Kommunen behöver därmed ta sitt ansvar genom att bekräfta de projekt som är på gång samt sådana projekt där kommunen har avsatt pengar för ett genomförande. Genom att ange de prioriterade kollektivtrafik-, gång- och cykelåtgärderna utifrån kommunalt perspektiv ökar möjligheterna till att ytterligare åtgärder kan komma till stånd.

Kommunala underlag

Sedan översiktsplan 2010 antogs har kommunen tagit fram följande underlag, mål, strategier och riktlinjer som anses relevanta för översiktsplaneringen:

- Fullmäktige mål för 2012-2014
- Befolkningsprognos 2012-2022

- Näringslivspolicy och handlingsplan
- Turismstrategi
- Enkätundersökning om farmtidens boende

Vidare pågår arbete med gemensamma planeringsförutsättningar som kan komma att utgöra en grund för framtida översiktsplanarbete.

Andra relevanta underlag som är under framtagande är funktionsprogram och lokalförsörjningsplan för nya förskolor, en kommunal VA-plan, en uppdatering av den kulturhistoriska utredningen från 1989 och en kartläggning av framtida behov för näringslivets utveckling.

Kommentar: *Det underlag som arbetats fram, eller är under framtagande, sedan översiktsplanen antogs utgör en viktig del i det fortsatta arbetet med översiktsplaneringen. De utredningar som är under framtagande kan komma att påverka de ställningstaganden som gjorts i översiktsplanen och ändringar kan därför behöva göras i delar av de planeringsmål som anges i Översiktsplan 2010. Angående fullmäktigemålen som utgör utgångspunkten för Översiktsplan 2010 ska nämnas att dessa har ersatts av nya. Det anses dock inte att de nya målen utgör en så stor förändring att det påverkar planens aktualitet.*

Beslutsunderlag – genomgång av planeringsmål och strategier angivna i Översiktsplan 2010

ÖP 2010 kapitel 1 - Inledning

Kapitlet redovisar för vad översiktsplanen är och hur arbetet med framtagandet av Översiktsplan 2010 har bedrivits. Utgångspunkter för planen redovisas, bland annat de mål som planen är baserad kring. Kapitlet innehåller också en beskrivning av Vetlanda kommun. Under avsnittet "Fysisk planering" finns följande mål och planeringsstrategier redovisade:

Planeringsmål – fysisk planering

Den kommunomfattande översiktsplanen ska kontinuerligt hållas uppdaterad genom tematiska tillägg, revidering eller nyframtagande.

Planeringsstrategier – fysisk planering

Fördjupningar av översiktsplanen ska göras över följande områden:

- Vetlanda centrum
- Vetlanda tätort
- Korsberga samhälle
- Infrastrukturfrågor ska behandlas i en tematisk fördjupning.

Detaljplan ska upprättas:

- Där ny bebyggelse tillkommer i anslutning till befintliga planlagda områden
- I områden med stort tryck på omvandling och som är tätortsnära
- I större sammanhängande områden med ny bebyggelse.

Områdesbestämmelser

- Områdesbestämmelser ska upprättas där behov finns att skydda värdefulla kulturmiljöer.

Demokrati

- I all planering ska samråd ske i en vid krets. Förutom sakägarsamråd är samråd med de lokala föreningarna som finns i kommunen grundläggande. Regelbundna träffar med kommundelsråd och föreningar som representerar kommundelarna är viktigt.

Kommentar till planeringsmål och strategier: Kommunens planarbete syftar till att uppnå de mål som översiktsplanen anger. Arbetet med fördjupade översiktsplaner kan sammanfattas enligt följande: En centrumplan har antagits av fullmäktige under 2014, behovet av en ny fördjupad översiktsplan för tätorten är stort och arbetet med en ny plan har inletts. Vad det gäller FÖP för Korsberga är det arbetet ännu ej påbörjat. Behovet av en fördjupning kvarstår dock. Arbetet med utvecklingen i Landsbro har medfört att en fördjupad översiktsplan för samhället är under framtagande. Denna fördjupning anges inte i Översiktsplan 2010. Vad gäller tematiskt tillägg för infrastruktur har arbetet ej påbörjats. Däremot är en särskild cykelplan under framtagande.

Detaljplanekravet är reglerat i plan- och bygglagen. En översyn av lagstiftningen är pågående. Lagkravet på att upprätta detaljplan har bland annat behandlats i plangenomförandeutredningen. Det är dock inte troligt att eventuella förändringar i plan- och bygglagen i denna del kommer att påverka den planeringsstrategi som anges i Översiktsplan 2010. Regeringen har hittills menat att eftersom det i första hand är ett kommunalt intresse att reglera användningen av mark och vatten genom en detaljplan, bör det enligt regeringens uppfattning i första hand vara kommunen som bedömer om det finns skäl att pröva en viss bebyggelse genom en detaljplan även fortsättningsvis. Om kommunen bedömer att det inte finns något behov av att upprätta en detaljplan, är det vanligtvis mindre sannolikt att staten har något intresse av att en detaljplan upprättas.

Vad det gäller upprättandet av områdesbestämmelser för att skydda värdefulla kulturmiljöer har målformuleringen funnits med i kommunens översiktsplaner sedan plan- och bygglagen infördes. Översiktsplanen redovisar ett antal förslag på områden där områdesbestämmelser bör upprättas. Totalt har endast fyra områdesbestämmelser med syfte att skydda värdefulla kulturmiljöer upprättats sedan 2000.

Måluppfyllelse: Mål för kommunens planarbete är relevanta och aktuella. Kommunens arbete med översiktsplaner och detaljplaner sker enligt de strategier som anges i översiktsplanen. Vad det gäller upprättandet av områdesbestämmelser med syfte att

skydda värdefull bebyggelse anses det lämpligt att undersöka alternativa möjligheter eftersom endast ett fåtal områdesbestämmelser med detta syfte har upprättats sedan 2000. Orsaken till detta är främst en resurs- och prioriteringsfråga. Planavdelningen undersöker möjligheten att i översiktsplanedokumentet mer utförligt redovisa värden, förhållningssätt med mera för sådana områden. Planeringsstrategin bör därför ändras vid framtagande av ny översiktsplan (se vidare under kapitlet Miljökommun Vetlanda – kulturmiljö). Angående frågan om demokrati i planprocessen genomförs olika möten med kommunedelsråden och föreningar där frågan om översiktsplanens olika delar diskuteras. För arbetet med Landsbro har en bred dialog förts med ordsbor, företag och föreningar som utgör ett viktigt och bra underlag i fortsatta arbetet. I arbetet med centrumplanen för Vetlanda har en rad olika aktiviteter genomförts för att hämta in idéer och synpunkter. Kommunen försöker också genom bland annat sociala medier föra en aktiv dialog med kommuninvånare och andra intressenter.

ÖP 2010 Kapitel 2 – Livskvalitet i Vetlanda

Kapitlet innehåller mål och strategier för boendemiljö, landsbygdsutveckling i strandnära lägen, utbildning, vård och omsorg, rekreation, kultur och fritid, hälsa och säkerhet. Kapitlet har sin utgångspunkt i att en god boendemiljö är en förutsättning för en positiv befolkningsutveckling. En sådan befolkningsutveckling är ett av de övergripande målen för kommunens arbete. Kapitlet fokuserar inte bara kring utbud och byggande av bostäder utan tar ett helhetsgrepp kring livskvalitet, inklusive närhet till service och möjligheter till rekreation och möten människor emellan. Kapitlet innehåller ett särskilt avsnitt om landsbygdsutveckling i strandnära lägen.

Då kapitlet innehåller flera planeringsmål med tillhörande strategier redovisas dessa för varje enskilt avsnitt nedan.

Planeringsmål – boendemiljö

- Vetlanda kommun ska kunna möta den framtida efterfrågan på bostäder i centralorten
- Vetlanda kommun ska ha en blandad bebyggelse med goda förutsättningar för att gå och cykla till arbetsplats, skola med mera
- Attraktiva tomter ska erbjudas i de mindre orterna
- Infrastrukturförbindelser ska upprätthållas mellan de mindre orterna och centralorten
- Folkhälsoperspektivet ska ligga till grund för utformningen av framtida boendemiljöer

Planeringsstrategier – boendemiljö

- Ett antal utredningsområden för ny bebyggelse har pekats ut i översiktsplanen
- En fördjupning av översiktsplanen för Vetlanda centralort ska arbetas fram där bland annat möjligheten att komplettera befintliga bostadsområden ska undersökas

- Vetlanda kommun ska arbeta för att få fler hyresrätter i centralorten
- En centrumplan ska tas fram under 2010-2011
- Genomföra trygghetsvandringar för planer av större vikt
- Grönstrukturplanens analys av "bristområden" ska vara vägledande vid planering av nya bostäder och verksamheter
- En park över 0,5 ha bör finnas inom 200 meter och en park över 5 ha bör finnas inom 500 meter från bostaden i kommunens tätorter. Ett rekreativområde över 30 ha bör finnas inom 1,5 kilometer från bostaden
- En lekplats bör finnas inom 400 meter från bostaden i kommunens tätorter.

Kommentar till planeringsmål och strategier: Kommunen har sedan översiktsplanen antogs arbetat fram en centrumplan för Vetlanda. Kommunen har också fått ett bättre underlag angående befolkningsutvecklingen i centralorten liksom en bättre bild av vilken typ av bostäder som efterfrågas, bland annat genom enkätundersökningar och pågående arbete med bostadsförsörjningsprogrammet. Beträffande möjligheterna att gå och cykla mellan bostad och arbetsplats/skola pågår ett arbete med att inventera och förbättra cykelvägarna i kommunen. Arbetet kommer att presenteras i en särskild cykelplan. Vad det gäller de mål som anges för grönstruktur pågår ett arbete med en lekplatsutredning vars slutsatser kan komma att behöva inarbetas i framtida planeringsmål.

Måluppfyllelse: Målen som anges i Översiktsplan 2010 angående boendemiljö är generellt hållna och anses i stort vara aktuella. Planeringsmål som rör attraktiva tomter i de mindre orterna behandlas mer detaljerat i nästa avsnitt.

Arbetet med att Centrumplanens syfte är att göra Vetlanda centrum mer attraktivt att bo, besöka, handla och roa sig i. En viktig del i arbetet har därför varit att identifiera exploateringsmöjligheter inom centrumområdet och att göra området mer attraktivt för folk att bo i. Planen anger inte exploateringsgrad för de enskilda exploateringsytorna, ej heller typ eller upplåtelseform för eventuell bostadsbebyggelse. Vidare kontrollerar kommunen endast två av de ytor som anges för exploatering. Det anses dock att de exploateringsmöjligheter som redovisas i centrumplanen ger en god planberedskap för att möta efterfrågan på centrumnära bostäder under en överskådlig framtid. Övriga åtgärder som föreslås för centrumområdet bör också bidra till att förbättra boendemiljön i centrumområdet och Vetlanda i stort. Planprogram för kvarteren Spinnaren och Norra Delfin är under framtagande och kan ses som ett direkt resultat av det arbete som bedrivits i arbetet med centrumplanen.

Utöver de i centrumplanen angivna exploateringsytor har kommunen också arbetat fram nya detaljplaner och/eller beviljat bygglov för lägenheter i flerbostadshus i kvarteren Älgen, Renen och Norresand. Vidare finns förhållandevis långt framskridna planer på bostadsbebyggelse vid de gamla Lokstallarna (Mogärde 21:8), Caroline i Bäckseda, utbyggnad av servicehuset i kvarteret Mohagen liksom bebyggelse i kvarteret Falken och kvarteret Ärlan.

Witalabostädernas roll i arbetet med att nå planeringsmålen för boende är också viktig att nämna i detta sammanhang. Witalabostäder arbetar sedan något år tillbaka mer aktivt med att förnya och utöka sitt bostadsbestånd. Diskussioner förs om allmännyttiga hyreslägenheter på flera platser inom centralorten.

Ett bostadsförsörjningsprogram är dessutom under framtagande och ska utgöra underlag för pågående arbete med fördjupad översiktsplan för hela centralorten.

Beträffande områden för framtida villabebyggelse finns idag endast ett planlagt område med kommunala tomter. Detta är Himlabackarna (etapp 1) där cirka nio lediga tomter finns. Ett arbete med detaljplan för Himlabackarna (etapp 2) är pågående. Båda dessa områden redovisas som områden för bostadsändamål i Översiktsplan 2010 (B1 och B2). Område B3, också det vid Himlabackarna, utreds vidare i den fördjupade översiktsplanen. För området B6 (Gillesalen), som ägs av privat aktör finns detaljplan framtagen. Översiktsplan 2010 redovisar också två utredningsområden för villabebyggelse (U1 och U2). Dessa områden utreds i arbetet med den fördjupade översiktsplanen för centralorten. Utredningsområde U1 är särskilt känsligt då flera intressekonflikter finns inom området. Det handlar särskilt om de rekreativvärden som nog måste vägas mot en exploatering i området. Vidare handlar en sådan exploatering om ett principiellt beslut som kan medföra ytterligare exploatering i området ner mot Grumlan.

Angående det mål som anges för folkhälsoperspektivet har bland annat Höglandets Räddningstjänstförbund framfört synpunkten att detta i större utsträckning beaktas för alla planer som tas fram och att folkhälsoperspektivet generellt utvecklas i kommande översiktsplaner.

Vad gäller grönstrukturplanen och den bristanalys som omnämns i planeringsstrategin finns behov av att uppdatera detta underlag då förändringar har skett sedan den togs fram (2006).

Planeringsmål landsbygdsutveckling i strandnära lägen

- Behålla en levande landsbygd i kommunen med bibehållen service
- Kommunens befolkning ska öka

Planeringsstrategier – landsbygdsutveckling i strandnära lägen

- Lämpliga områden för landsbygdsutveckling strandnära lägen har pekats ut i översiktsplanen

Kommentar till planeringsmål och strategier: *Avsikten med lagstiftning och översiktsplanens utformning har varit att tillgång till strandnära lägen kan bidra till ökat/bibehållet boende och företagande i och intill orter belägna i landsbygd, och därigenom också bidra till att bibehålla och utveckla servicen på dessa orter. Översiktsplanen ska ge vägledning i fråga om LIS-områden.*

Av lagstiftningen framgår att som särskilda skäl vid prövningen av en fråga om upphävande av eller dispens från strandskyddet inom ett område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen får man beakta om ett strandnära läge för en

byggnad, verksamhet, anläggning eller åtgärd bidrar till utvecklingen av landsbygden. Om prövningen gäller en dispens för att uppföra enstaka en- eller tvåbostadshus med tillhörande komplementbyggnader och andra åtgärder får man i stället beakta om huset eller husen avses att uppföras i anslutning till ett befintligt bostadshus. Med område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen avses ett område som:

1. är lämpligt för utvecklingen av landsbygden,
2. är av ett sådant slag och har en så begränsad omfattning att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt,
3. endast har en liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften,
 - a) i eller i närheten av tätorter,
 - b) i ett kust- eller kustskärgårdsområde från Forsmark till Klockestrand vid Ångermanälven eller från Skataudden vid Näskefjärden till gränsen mot Finland,
 - c) på Gotland, eller
 - d) vid Vänern, Vättern, Mälaren, Siljan, Orsasjön, Skattungens, Oresjön eller Oreälven mellan Orsasjön och Skattungens, om det råder stor efterfrågan på mark för bebyggelse i området, och
4. inte är ett kust- eller kustskärgårdsområde från gränsen mot Norge till Forsmark, utmed Ölands kust eller i Ångermanland från Klockestrand vid Ångermanälven till Skataudden vid Näskefjärden.

Måluppfyllelse: LIS har inte utvecklats och skapat det intresse som förväntades. En svårighet har varit att träffa rätt med de områden som pekades ut i Översiktsplan 2010. LIS har hävdats som särskilt skäl vid strandskyddsdispens i tre fall, ett av dessa har upphävts av länsstyrelsen, Miljödomstolen har också prövat ärendet och gett länsstyrelsen rätt.

Den dispens som länsstyrelsen upphävde intill Stenbergas var inte inom utpekade område, men däremot gällde det samma sjö och ungefär samma avstånd till Stenbergas som utpekade område. Mark- och miljödomstolen delade i sitt beslut länsstyrelsens uppfattning. Mark- och miljödomstolen angav följande i sitt beslut:

”Eftersom översiktsplanen inte är bindande är det inte en förutsättning för meddelande av dispens att platsen för den aktuella åtgärden ligger inom ett område som utpekats som ett LIS-område i en översiktsplan. Däremot framgår det av prop. 2008/09:1 19 s 58 det för tillämpning i det enskilda fallet behövs ett underlag som visar om det aktuella området är lämpligt för åtgärder som främjar landsbygdsutvecklingen, vilken inverkan en tillämpning skulle få på strandskyddets syften och andra omständigheter som har betydelse för prövningen. Domstolen bedömer det som i och för sig möjligt att hämta ett sådant underlag ur en översiktsplan som inte utpekar den aktuella platsen som LIS-område, om planen tydligt specificerar urvalskriterier som kan skänka verklig ledning för bedömningen och det föreligger en tillräcklig utredning av att dessa kriterier är för handen i fråga om det i ärendet föreslagna LIS-området. Domstolen finner emellertid i detta fall att det varken finns sådana kriterier uppställda som ger tillräcklig vägledning

eller en sådan utredning som med säkerhet visar att de kriterier som dock har uppställts i översiktsplanen uppfylls i fråga om området där sökande avser att företa de planerade åtgärderna. Domstolen delar således länsstyrelsens uppfattning att det inte av befintligt underlag framgår att det aktuella området skulle vara särskilt lämpligt för utveckling av landsbygden. Inte heller klagandena har presterat någon sådan utredning som skulle kunna utgöra tillräcklig komplettering”.

Utifrån redovisad dom bör mer fokus ligga på orten och mindre på specifikt område. Det är positivt att det går att tolka domen så att även områden som inte är fysiskt utpekade på karta kan komma ifråga för LIS om tillräckliga utredningar och motiv finns. Det är dock oroande att de kriterier som finns uppställda i översiktsplanen inte anses tillräckliga.

Ett arbete bör ske för att anpassa översiktsplanen till intentionerna i refererad dom. Med tanke på det låga intresse för LIS-områden som hittills funnits bör också berörda markägare kontaktas för att få klarhet i om de fortfarande är intresserade av att exploatera utpekade områden. Nya intressenter bör fångas upp i detta arbete. Stöd för sådant arbete finns att söka från Boverket, ansökan om stöd ska lämnas in till Boverket senast den 31 december 2016. Planeringsinsatsen ska slutföras senast den 31 mars 2017.

Planeringsmål och de områden som är utpekade i gällande översiktsplan ska fortsätta att gälla till dess att ny översiktsplan alternativt tematiskt tillägg om LIS-områden har tagits fram.

Planeringsmål – omvandlingsområden

- Kommunen har en välvillig inställning att tillåta större byggrätter för omvandling av fritidshus till permanentus.

Planeringsstrategier – omvandlingsområden

- Ny bebyggelse ska som regel föregås av detaljplan, med undantag om det gäller en enstaka byggnad och sker på eller i direkt anslutning till befintlig tomtplats
- I områden med stort tryck på omvandling och som är tätortsnära ska detaljplan upprättas innan bygglov, exempelvis Storeö.
- Ny bebyggelse ska anslutas till kommunalt VA eller lösas genom annan anläggning som uppfyller kraven på hög skyddsnivå enligt Naturvårdsverkets allmänna råd 2006:7
- Befintlig bebyggelse är med hänvisning till miljö- och hälsoskyddsaspekter önskvärd att ansluta till kommunalt VA eller annan anläggning som uppfyller kraven på hög skyddsnivå enligt Naturvårdsverkets allmänna råd 2006:7
- Ny byggnation ska föregås av avtal med berörd samfällighetsförening och eventuell berörd markägare för att lösa utfartsfrågan
- Vid nybyggnad som om- och tillbyggnad är en lämplig riktlinje att byggnadsytan blir högst 1/5 av tomtytan.

Kommentar till planeringsmål och planeringsstrategier: Målet är aktuellt.

Måluppfyllelse: Miljö- och byggnämnden har påpekat att kommunen i större utsträckning bör följa översiktsplanens planeringsstrategi att omvandling av fritidshus till permanentbostad ska föregås av detaljplaneläggning.

Planeringsmål – utbildning

- Kommunen ska ha skolmiljöer som är tillgängliga för alla och anpassade för modern undervisning
- Minska antalet förskolor som bara består av en avdelning
- Lokalmässigt samordna förskolor och skolor i kommunens ytterområden
- Utnyttja lokalerna effektivt, så att lokalkostnaderna per elev blir så låga som möjligt

Planeringsstrategier – utbildning

- Bygga förskolor där det är möjligt att få en flexibel verksamhet som bättre klarar att hantera en ökad och minskad efterfrågan inom barnomsorgen
- Utnyttja lokalerna effektivare för att frigöra resurser till kärnverksamheten, vilket gör det möjligt att ge alla elever förutsättningar att nå goda kunskapsresultat
- Hantera konsekvenser för förskola, fritidshem och skola när nya bostadsområden planeras
- Skapa förutsättningar för samordning av förskola, fritidshem och skola för att vinna lokalmässiga, personella och verksamhetsmässiga fördelar
- Utred framtida placering av nya förskolor

Kommentar till planeringsmål och strategier: Kommunen är inne i en intensiv planeringsfas vad gäller skolor och förskolor. Omfattande utredningar har genomförts vad gäller kommunens högstadieskolor och ett pågående förvaltningsöverskridande arbete ska resultera i ett funktionsprogram för förskolor. Detta för att underlätta planering och byggande av framtida förskoleavdelningar. Utgångspunkter för detta arbete är bland annat de mål som anges i översiktsplanen. Förslag på lokalisering av framtida förskoleavdelningar i centralorten är under framtagande och kommer att ingå som del i den fördjupade översiktsplanen.

Måluppfyllelse: Planeringsmålen med tillhörande strategier inom området utbildning är aktuella. Sedan översiktsplanen antogs har beslut tagits om nya förskolor i Korsberga, Myresjö, Holsby och Landsbro. Korsberga förskola är uppfört i anslutning till äldreboendet i samhället för att bland annat kunna samnyttja tillagningskök. En förskoleavdelning är också anpassad för att kunna byggas om till äldreboende vid minskad efterfrågan på förskoleplatser. Myresjö förskola är byggd i anslutning till skolan och samlar verksamheten på ett och samma ställe. På liknande sätt byggs Holsby förskola i anslutning till Holsby skola. Angående Landsbro förläggs förskoleverksamheten

till centrumområdet för att utveckla området och nyttja en befintlig lokal som annars hade varit svår att hitta en lämplig användning för. Holsby och Landsbro förskolor är planerade för att kunna byggas ut om behov uppstår för ytterligare avdelningar. Beslut om att behålla Sjunnens förskola är fattat men medel för att bygga om lokalerna för att klara myndighetskraven är ännu ej tillsatta. Sjunnens förskola består av en avdelning och beslutet får därför ses som ett avsteg från översiktsplanens planeringsmål.

Planeringsmål – vård och omsorg

- Boende anpassade efter individens behov ska finnas i kommunen
- Vetlandas utemiljöer ska vara tillgängliga för människor med olika funktionshinder

Planeringsstrategier – vård och omsorg

- Antalet hus med hissar ska öka för att möjliggöra kvarboende för äldre och funktionshindrade
- Trafikmiljön i anslutning till äldre människors och funktionshindrades boendemiljöer ska vara säkra
- Bebyggelse för äldre ska prioriteras i markanvändningen nära eller i anslutning till redan befintliga särskilda boendeenheter inom äldreomsorgen
- I en fördjupning av översiktsplanen över Vetlanda centralort ska centrala lägen för äldreboende och gruppboenden tas fram
- När nya områden detaljplaneras ska tillgång till grönområden ses över och eventuella nya grönområden anläggas
- Enkelt avhjälpna hinder i kommunens byggnader och utemiljöer ska åtgärdas

Kommentar till planeringsmål och strategier: Planeringsmål och strategier som anges i avsnittet är aktuella. Kommunen undersöker möjligheten att söka bidrag för att göra en hissinventering i kommunens flerbostadshus. Den fördjupade översiktsplanen för centralorten kommer att behandla frågan om centrumnära äldreboende och gruppboende. Ett viktigt underlag för detta arbete är det bostadsförsörjningsprogram som också det är under framtagande.

Måluppfyllelse: Centrumplanen syftar till att göra centrumområdet mer tillgängligt, bland annat för äldre och människor med funktionshinder. Vidare har ett trafiksäkerhetsprogram tagits fram under 2013. Halkolyckor lyfts upp som ett av det största trafiksäkerhetsproblemet. Följande åtgärder föreslås: GC-vägar ska prioriteras vid snöröjning och halkbekämpning, subvention av halkbroddar, snabb grusupptagning på våren, snabba åtgärder i brister på markbeläggning. Utförandet av gång- och cykelpassager görs enligt Trafikverkets standardritningar.

Planeringsmål – rekreation och fritid

- Värna om Vetlanda kommuns värdefulla parker och friluftsområden
- Fler och bättre miljöer för möten ska skapas i kommunen

Planeringsstrategier – rekreation och fritid

- Utredda och peka ut viktiga friluftsområden för Vetlanda centralort i en fördjupning av översiktsplanen. Om exploatering påverkar friluftsområden negativt ska detta, om möjligt, kompenseras på annan plats
- Förslag på åtgärder för att förnya och förbättra Vetlanda centrum ska tas fram i en centrumplan. Denna ska även ge förslag på lämplig placering av ett framtida kulturhus
- Större idrottsanläggningar ska i möjligaste mån koncentreras till Tjustkulle idrottsområde
- Analysera möjligheten att förbättra centrummiljöerna i de mindre orterna och skapa fler offentliga mötesplatser, till exempel grönytor och centrala torg

Kommentar till planeringsmål och strategier: Mål som anges i avsnittet är aktuella. Däremot bör nulägesbeskrivning i brödtexten omarbetas då den ej längre är aktuell.

Målpåfyllelse: Centrumplan för Vetlanda är antagen. Planen syftar bland annat till att skapa bättre platser för möten i centrumområdet. Den fördjupade översiktplanen för Landsbro ska också den bland annat behandla centrummiljön i samhället. I den pågående fördjupade översiktsplanen för Vetlanda centralort kommer värdefulla parker och friluftsområde att särskilt pekas ut. En särskild naturvårdsgrupp har bildats med tongivande representanter för det rörliga friluftslivet för att få dialog kring värdefulla naturområden i kommunen som en del i att nå planeringsmålet. En visionsskiss för Östanå fritidsområde har tagits fram och vissa åtgärder har genomförts här för att öka attraktiviteten. En motion 2014/KA0004 om plan för skötsel av kommunens tätortsnära skogsbestånd finns förslag till beslut om att peka ut särskilt viktiga områden för rekreation där särskild hänsyn skall tas i skötselåtgärder.

Planeringsmål – hälsa

- Bostäder ska inte byggas på mark som innehåller markföroreningar
- Verksamheter ska inte byggas på mark som innehåller föroreningar som överskrider naturvårdsverkets generella riktvärden för aktuell markanvändning
- Minska störande buller i samhället
- Minska luftföroreningar i kommunen
- Minska utsläpp av kemiska produkter
- Människor som bor intill anläggningar som bedriver miljöfarlig verksamhet ska uppleva sitt boende som tryggt
- De nationella gränsvärdena för radon, UV-strålning ska uppfyllas
- Människors exponering elektromagnetiska ska minimeras

Planeringsstrategier – hälsa

- Markundersökningar ska göras i tidigt skede i planeringsprocessen för områden som misstänks innehålla markföroreningar
- Fördjupning av översiktsplanen för Vetlanda centrum ska behandla bullerproblem
- Arbeta för att minska trafikbullret i tätorterna. Förbifarter redovisas under avsnittet infrastruktur

- En ökad utbyggnad av fjärrvärme, storskaliga biobränsleanläggningar, vindkraft och andra förnyelsebara energikällor
- Planera trafikåtgärder såsom omfarter förbi samhällen och fortsatt satsning på kollektivtrafik samt cykel- och gångbanor
- Träd och grönska binder effektivt upp föroreningar och partiklar i luften och ska därför särskilt tas hänsyn till vid planering stads- och gatumiljöer
- För att minimera risken att till exempel bekämpningsmedel når känsliga recipienter så ska dagvattenhantering beaktas särskilt vid all planering och byggnation
- För bostäder som ligger intill anläggningar som bedriver miljöfarlig verksamhet ska den faktiska och upplevda tryggheten kartläggas
- Uppmärksamma behovet av radonmätningar i detaljplaner
- I offentliga miljöer och i skolmiljöer ska det finnas god tillgång till skugga
- Undvika att placera nya bostäder och skolor nära starka elektromagnetiska fält

Kommentar till planeringsmål och strategier: Planeringsmål och strategier som anges anses vara aktuella. Beträffande markföroreningar har Miljö- och byggnämnden framfört att det är viktigt att kommande översiktsplaner redovisar större områden med identifierade/inventerade områden med misstänkta föroreningar. Sådant kartmaterial saknas i nu gällande plan. Planavdelningen menar dock att det kan vara mer lämpligt att i kommande översiktsplan snarare referera till sådant kartmaterial då sådant material kan behöva uppdateras mer frekvent än själva översiktsplandokumentet. Länsstyrelsen har under 2014 presenterat sammanställda inventeringar av potentiellt förorenade områden i kommunen. Detta är viktiga underlag för den framtida kommunala planeringen. Beträffande buller så är ny lagstiftning under framtagande där samordning mellan plan- och bygglagen och miljöbalken ska göras.

Måluppfyllelse: Beträffande markföroreningar genomförs markundersökningar i detaljplaneprocessen där misstanke om föroreningat föreligger. Angående bullerfrågan har ett av syftena med de åtgärder som föreslås för centrumområdet i Vetlanda tätort varit att minska bullerstörningar inom planområdet. Kommunen har också genomfört en hastighetsöversyn och den skyltade hastigheten har sänkts från 50 km/h till 40 km/h. Vid sträckor med trafikbullerproblem provas tätare asfalt. En kartläggning av den faktiska och upplevda tryggheten för boende som ligger intill anläggningar med miljöfarlig verksamhet är genomförd och en plan för trygghet och säkerhet är sammanställd.

Planeringsmål – säkerhet

- Nya bostadsområden ska inte planeras på mark som har dåliga markförhållanden
- Minimera risken för att dammar brister och vattenmassor skadar människor och bebyggelse
- Olyckor med farligt gods ska inte drabba människor eller miljö
- Infiltrationsbenägna jordarter med viktiga grundvattentillgångar ska ha ett bra skydd
- Nyplanerade områden ska inte utsättas för översvämningsrisker
- Risken för att vattentäkter utsätts för föroreningar ska minimeras

Planeringsstrategier – säkerhet

- Geotekniska undersökningar ska göras i samband med detaljplanering om markförhållandena är oklara
- Arbeta aktivt med balanserad vattenstyrning, vilket innebär reglering av vattennivåerna vid stora flöden
- Vid detaljplaneläggning i områden som kan bli utsatta vid en dammbristning ska en riskanalys genomföras
- Arbeta aktivt med skyltning för att leda trafik med farligt gods från tätbebyggda områden och känsliga naturområden
- Vid etablering av verksamheter med transporter av farligt gods ska riskanalyser genomföras. Riskanalyser ska även genomföras vid nyetablering av verksamheter som kan påverkas av befintliga transporter av farligt gods
- Den långsiktiga samhällsplaneringen ska sträva efter att verksamheter med transporter av farligt gods ska koncentreras till områden utanför tätbebyggda områden
- Ingen enstaka bebyggelse ska planeras under hundraårs flödesgräns
- Områden för nybyggnation ska ligga ovanför högsta flödesnivån
- Extra säkerhetsmarginaler för översvämningsrisken ska användas när nya samhällsviktiga funktioner planeras
- Arbeta med fysiska åtgärder som minskar risken för att vattentäkter utsätts för föroreningar, till exempel dagvattendammar och dikestätningar.

Kommentar till planeringsmål och strategier: Mål som anges är aktuella. Däremot saknas i nu gällande plan mål och strategier för klimatanpassning vilket är och kommer att bli en allt viktigare fråga i samhällsplaneringen. Nya riktlinjer för planering av bostäder intill vägar med transporter med farligt gods är framtagna.

Måluppfyllelse: Riskanalyser med mera genomförs i samband med detaljplanering där behov för sådana närmare analyser finns.

ÖP 2010 kapitel 3 – Företagsamma Vetlanda

Kapitlet behandlar frågor som rör näringslivsutveckling (företagande och handel), upplevelser och turism och infrastruktur.

Planeringsmål – näringsliv

- Vetlanda ska ha en god plan- och markberedskap för nyetableringar och kunna erbjuda mark i centralorten och de mindre tätorterna
- Utveckla centrummiljön i Vetlanda
- Handeln ska finnas nära och vara tillgänglig

Planeringsstrategier – näringsliv

- Mark för verksamheter med behov av exponeringsläge ska pekas ut i fördjupning av översiktsplanen
- Industrimark med goda järnvägsförbindelser ska pekas ut i fördjupning av översiktsplanen
- Områden pekas ut för verksamheter som är miljöstörande

- För verksamheter med många transporter av farligt gods ska det finnas industriområden med lämpliga angöringsvägar ur säkerhetssynpunkt
- Handläggning av detaljplaner som rör utbyggnad eller nyetablering av företag ska prioriteras
- Under 2010-2011 ska en centrumplan arbetas fram med syfte att förnya och förbättra stadskärnan
- En geografisk spridning av centrumbutikerna ska undvikas och externhandel ska koncentreras till Nydala handelsområde
- Skapa bättre förutsättningar för butiker på landsbygden genom att planera för ny bebyggelse

Kommentar till planeringsmål och strategier: Målen är aktuella. Ett arbete med att skapa bättre planberedskap för näringslivets utveckling är under framtagande. Kommunen har också tagit fram en näringslivspolitik med handlingsplan.

Måluppfyllelse: I arbetet med fördjupad översiktsplan för Vetlanda pågår en utredning för att kartlägga näringslivets behov för framtiden. I arbetet ingår att närmare titta på vilka verksamheter som särskilt har behov av "skyltläge" liksom att undersöka möjligheterna till att i framtiden bättre använda spårtrafik för transporter. Centrumplanen för Vetlanda antogs i februari 2014. Planen anger en rad åtgärder för att förbättra centrummiljön, bland annat genom att minska genomfartstrafiken och avgränsa det område som anses viktigt att innehålla en koncentration av handel och andra verksamheter som tillför centrum liv och rörelse.

Planeringsmål – upplevelser och turism

- Öka Vetlanda kommuns attraktionskraft året runt för boende och besökare
- Öka antalet turistföretag och locka fler turister till kommunen
- Erbjudna vandrare, cyklister och kanotister kvalitativa upplevelser

Planeringsstrategier – upplevelser och turism

- Kommunen ska ta fram en turistutvecklingsplan/strategi
- Utveckla natur- och kulturvärden kring Emån
- Turistverksamhet är en viktig näring att ta hänsyn till vid exploatering och kommunen ska ha en positiv hållning till utveckling av turistverksamhet och nyetablering av tjänsteföretag
- Erbjudna strandnära mark för turismverksamhet som gynnar landsbygden
- Kommunen som myndighet och samhällsbyggare ska ha en aktiv och rådgivande roll i tillståndsprocessen

Kommentar till planeringsmål och strategier: Mål som anges är aktuella.

Måluppfyllelse: Turiststrategi för Vetlanda kommun antogs under 2012. Kommunen har under flera år jobbat med att sammanställa cykel- och promenadguider runt om i kommunen. Detta har gjorts i naturvårdsprojekten kallat, "Natur och kultur på hjul och till fots" och är delvis finansierats av statliga medel förmedlade av Länsstyrelsen i Jönköpings län inom LONA, Lokal kommunal naturvård. Grumlan runt, Norrasjön – Flögen runt, Gruvrundan, Saljen runt, Ramkvilla rundan, Hjertasjön runt, Vetlanda rundan samt en historisk vandring genom Vetlanda har genomförts. En cykelplan som

bland annat behandlar rekreationscykling är under framtagande. Vidare har vi med LONA-medel även tagit fram kartor över viktiga strövområden i kommunen kallat, "Välkomnande rekreatiomsområden".

Landstinget har tagit över huvudmannskapet för vandringsleder i länet och har ett pågående projekt för att rusta upp bland annat Höglandsleden för att ge den högre status under namnet Smålandsleden. Detta projekt skall slutföras under året.

Kommunens har även försökt att samverka kring restaurering och upprustning av kanotleden från Eksjö kommun ner till Mönsterås tillsammans med Emåförbundet.

Planeringsmål – infrastruktur

- Nya och utökade bussförbindelser till Värnamo och Växjö
- Nytt mötespår på järnvägen Nässjö-Vetlanda
- Förbättrad IT-infrastruktur avseende tillgänglighet och kapacitet
- Välutbyggt cykelvägnät mellan centralorten och kringliggande orter
- Ökad trafiksäkerhet för oskyddade trafikanter
- Trafikering på järnvägssträckan Vetlanda-Åseda återupptas och banorna mot Pauliström och Järnforsen bevaras

Planeringsstrategier – infrastruktur

- Fördjupning av översiktsplanen angående infrastruktur
- Driva frågan om utökade bussförbindelser till Värnamo och Växjö
- Arbeta för utökade tågförbindelser till järnvägsanslutningar i Nässjö/Jönköping och Södra stambanan
- Vara pådrivande i frågor gällande ombyggnation av vägobjekt med lokal förankring, samt öka trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter i kommunens olika samhällen genom exempelvis belyningsåtgärder och nya gångbanor
- Fortsätta utbyggnaden av gång- och cykelvägar för arbetspendling och säkra skolvägar
- Verka för att förbättra IT-infrastrukturens tillgänglighet och kapacitet
- Visa på järnvägens utvecklingspotential för godstransporter mot Pauliström, Järnforsen och Åseda. Arbeta för att möjliggöra godstransporter på järnvägen till Åseda och en utökning av transporter mot Pauliström och Järnforsen

Kommentar till planeringsmål och strategier: Målen är aktuella.

Måluppfyllelse: Vad gäller nya och utökade bussförbindelser till Värnamo har detta analyserats under 2011. Länstrafiken har dock inte med linjen i den framtida planeringen. Frågan om utökade bussförbindelser mot Växjö finns med som exempel på utökning av trafik i trafikförsörjningsprogrammet. En idéstudie för utvecklad järnvägstrafik i Vetlanda och Uppvidinge kommuner togs fram under 2011. Järnvägen mellan Vetlanda och Åseda är under utredning och Trafikverket förväntas fatta beslut senare under 2014. För ökad trafiksäkerhet för oskyddade trafikanter har i trafiksäkerhetsprogrammet följande områden identifierats som viktiga att arbeta med; påverka trafikbeteenden, bygga om trafikmiljöer, säkert arbete på väg och olycksuppföljning. En cykel plan är också under framtagande. Planen ska leda fram till prioriterade åtgärder på cykelvägnätet. Angående goda cykelförbindelser mellan

centralorten och övriga tätorter finns bra förbindelser i nordlig, västlig och östlig riktning. Däremot saknas bra förbindelser söderut, mot Korsberga och Nye. Här avvaktas beslut om järnvägssträckan Vetlanda – Åseda. Angående IT-infrastruktur finns en antagen bredbandsstrategi för Vetlanda.

ÖP 2010 Kapitel 4 – Miljökommun Vetlanda

Kapitlet anger mål och strategier för frågor som rör miljömålsarbetet, kulturmiljö, naturmiljö, yt- och grundvatten, dricksvatten och avlopp, avfall, grus och bergtäkter och vindkraft.

Planeringsmål – miljömål

- Kommunen ska ta sin del av ansvaret i arbetet med miljömålen
- Vetlanda ska bli en miljökommun

Planeringsstrategier – miljömål

- Kommunen ska upprätta en miljöplan med lokala miljömål och varje år i bokslutet redovisa vilka steg som tagits för att nå miljömålen
- Kommunen ska medverka aktivt med åtgärder mot miljöproblemen och planera för att nå en hållbar utveckling

Kommentar till planeringsmål och strategier: Målbeskrivningarna är fortfarande aktuella. Den lokala skrivningen som är kopplad till respektive mål kan behöva uppdateras.

Måluppfyllelse: Kommunen redovisar årligen ett miljöbokslut.

Planeringsmål – kulturmiljö

- Skydda och bevara kommunens värdefulla kulturmiljöer för framtiden
- Utveckla och förstärka kommunens identitet och karaktär

Planeringsstrategier – kulturmiljö

- Ett kulturmiljöprogram ska arbetas fram
- Gruvorna ska uppmärksammas mer genom bättre informationsmaterial och vårdprogram
- Kommunen ska arbeta för att bevara och synliggöra odlingslandskapets kulturmiljövärden
- Områdesbestämmelser ska upprättas för uppräknade kulturmiljöer

Kommentar till planeringsmål och strategier: Mål som anges är aktuella.

Måluppfyllelse: I samband med den fördjupade översiktsplanen för Vetlanda centralort gör Britt-Marie Börjesgård, byggnadsantikvarie på Jönköpings länsmuseum, en inventering av värdefulla kulturmiljöer. Däremot har kommunen inte tagit fram något kulturmiljöprogram som anges i översiktsplanen. Sedan översiktsplanen antogs har virkesmagasinet i Landsbro förklarats som byggnadsminne. Listan på sidan 71 bör därför uppdateras. Kultur och fritidsförvaltningen har också lämnat synpunkten att

översiktsplanen bör innehålla fördjupade beskrivningar av bygdens och de olika orternas identitetsskapande historia, kulturhistoria och särprägel.

Planeringsmål – naturmiljö

- Kommunens värdefulla naturområden ska skyddas och bevaras
- Variationen mellan olika naturtyper och landskap ska skyddas och bevaras

Planeringsstrategier - naturmiljö

- En naturvårdsplan ska tas fram över kommunen
- Skydda visuellt känsliga landskapstyper mot större exploateringar
- Deltaga aktivt i att behålla mångfalden av skogstyper i kommunen
- Öka andelen bete på befintlig kommunal mark för att hålla landskapet öppet
- Värna om gröna stråk i kommunens samhällen
- Medverka till att andelen skyddad natur ökar
- Riksintresseområdena ska skyddas och bevaras

Kommentar till planeringsmål och strategier: Mål som anges anses aktuella.

Måluppfyllelse: Sedan upprättandet av Översiktsplanen för Vetlanda kommun har inga av de planerade strategierna i denna del genomförts mer än viss medverkan till skydd av värdefull natur i samarbete med skogsstyrelsen.

Planeringsmål – yt- och grundvatten

- Kommunens vattenförekomster (yt- och grundvatten) ska uppnå eller behålla god ekologisk status enligt fastställda miljökvalitetsnormer
- Risken för och konsekvenserna av översvämningar ska minska

Planeringsstrategier – yt- och grundvatten

- Fortsatt kalkning och kalkeffektuppföljning i kommunens försurningsskadade vatten
- Fortsatt biologisk återställning inom kalkade områden, till exempel fiskvägar och biotopvård
- Tillsammans med vattenråden ska ett lokalt åtgärdsprogram utvecklas för vattenförekomsterna i kommunen
- Samarbete inom Emåns och Mörrumsåns avrinningsområde för att minska risken för översvämningar inom kommunen
- Kommunen ska främja rekreation och uthålligt nyttjande av ytvatten, till exempel fiske, bad och kanoting
- Krav på hög skyddsnivå och inventering av enskilda avlopp

Kommentar till planeringsmål och strategier: Mål som anges är aktuella. Däremot finns det uppdaterade miljökvalitetsnormer för vatten och därmed har också statusklassningen förändrats.

Måluppfyllelse: Tekniska kontoret deltar aktivt i samarbete inom Emåns avrinningsområde i översvämningsfrågor. En skyfallskartering har gjorts i Landsbro inför den fördjupade översiktsplanen för samhället för att i planeringen undanhålla vissa områden från exploatering där vatten kan tas om hand vid höga flöden. Tekniska

kontoret har erhållit bidragsmedel genom LONA för åtgärder i Vetlandabäcken vid Nydalaområdet i syfte att bland annat minimera risken för översvämningar. Projektet kommer genomföras under 2014-2015. En ny databas för översvämningrisker finns att tillgå vilket utgör ett viktigt underlag för fortsatt planering.

Planeringsmål - dricksvatten och avlopp

- Kommunens verksamhetsområden för vatten och avlopp ska byggas ut i enlighet med lagens intentioner och upprättad plan
- Vattentäkter ska ha en god vattenkvalitet och skyddas mot föroreningar
- Utsläpp från enskilda avlopp ska minska
- Dagvattensystem ska vara utformade så att tätorternas byggnader och anläggningar inte skadas av dagvatten
- Den naturliga vattenbalansen ska, så långt som möjligt, inte påverkas negativt av tätorternas utveckling

Planeringsstrategier – dricksvatten och avlopp

- Genomförande av slutsatser i utredningen av nya och utvidgade verksamhetsområden enligt ovan
- Utökning av detaljplanelagt område i anslutning till ett befintligt verksamhetsområde ska innebära att verksamhetsområdet utökas
- Enskilda avlopp i områden aktuella för kommunal utbyggnad av VA behandlas enligt ovanstående text
- Vattenskyddsområden med skyddsföreskrifter ska upprättas för samtliga kommunala grund- och ytvattentäkter, med mer än 10m³ vatenleverans per dygn, som finns kvar efter omstrukturering och nedläggning av vissa vattenverk
- Enskilda avlopp ska i särskilt utpekade områden enligt ovan ha en hög skyddsnivå
- Lokalt omhändertagande av dagvatten ska tillämpas där det är möjligt
- Tillförseln av föroreningar till dagvattensystemen ska begränsas
- Dagvattensystem ska utformas så att så stor del av föroreningarna som möjligt kan avskiljas under vattnets väg till recipienten
- Dagvatten ska utnyttjas som en resurs i tätorternas utveckling
- Naturliga sjöar och vattendrag ska inte utnyttjas som dagvattendiken eller dagvattendammar
- Dagvatten från nya områden, trafikplatser, parkeringsytor, industritomter, bostadstomter med mera ska renas genom minst sedimentering och oljeavskiljning

Kommentar till planeringsmål och strategier: De mål som anges är aktuella. Ett arbete har påbörjats med att ta fram en VA-plan som bland annat ska ange var och i vilken takt utbyggnad av allmän VA-anläggning inom befintlig bebyggelse ska ske. Som grund finns föreläggande från länsstyrelsen. VA-planen kommer även att behandla nuläge vad gäller status hos enskilda avlopp och vattentäkter. Förutsättningar som framtida klimatförändringar och dagens och framtidens översvämningrisker avses också ingå. Dagvattenstrategier kommer att behandlas i VA-planen. Miljökvalitetsmålen,

Miljökvalitetsnormer för vatten, miljö- och hälsoskyddsaspekter samt dricksvattenförsörjning är en grund för arbetet.

Inför varje arbete med nya detaljplaner föregås planarbetet av en miljöbedömning där dagvattenproblematiken och lämpliga dagvattenåtgärder särskilt beaktas.

Inom kommunen finns en särskild Vattengrupp som arbetar förvaltningsövergripande med bland annat dagvattenfrågor. Dagvattensystemens utformning och hantering av föroreningar är några av de delar som gruppen arbetar med. Denna grupp anses som en förebild i länet.

Vid det pågående framtagandet av kommunens VA-plan är organisationen och ansvaret för dagvattenfrågorna viktiga att lösa.

Måluppfyllelse: *Beträffande det som sägs om dagvatten ska nämnas att inför varje arbete med nya detaljplaner föregås planarbetet av en miljöbedömning där dagvattenproblematiken och lämpliga dagvattenåtgärder särskilt beaktas.*

Inom kommunen finns också en särskild Vattengrupp som arbetar förvaltningsövergripande med bland annat dagvattenfrågor. Dagvattensystemens utformning och hantering av föroreningar är några av de delar som gruppen arbetar med. Denna grupp anses som en förebild i länet.

Beträffande utbyggnad av verksamhetsområdena som anges i Översiktsplan har dock inte följt det som anges i planen. Det handlar både om eventuella prioriteringar och den utbyggnadstakt som anges.

Det saknas fortfarande skyddsföreskrifter för ett antal vattentäcker.

Enskilda avloppsanläggningar ska generellt ha hög skyddsnivå inom 50 meter från sjö eller vattendrag. Speciellt utpekade vattenförekomster (sidan 89 i ÖP 2010) har 100 meter. Lindåsasjön ska strykas i texten då det är vattenskyddsområde och därför har antagna skyddsföreskrifter.

Planeringsmål – avfall

- Säkerställa områdets markanvändning för framtiden

Planeringsstrategier – avfall

- För området Flishult utreds nyttan av att upprätta områdesbestämmelser/detaljplan eller annan lämplig åtgärd för säkerställande av markanvändningen

Kommentar till planeringsmål och strategier: *Mål som anges är aktuella.*

Måluppfyllelse: *Utredning om behov av planläggning för Flishultsområdet är genomförd. Behov av närmare reglering av markanvändningen anses inte vara nödvändig.*

Planeringsmål – grus- och bergtäcker

- Minska användningen av naturgrus

- Säkra den framtida tillgången på grus- och bergmaterial

Planeringsstrategier

- Kommunen ska sträva efter att använda bergkross istället för naturgrus
- Kommunen ska i yttranden till länsstyrelsen inte ge sitt godkännande till nya grustäkter i klass 1 och 2 områden enligt grusinventeringen
- Kommunen ska i yttranden till länsstyrelsen inte ge sitt godkännande till utvidgning av befintliga täkter i klass 1 och 2 områden, annat i det fall en mindre utvidgning kan ge en bättre efterbehandling av täktområdet. Detta gäller ej täkter som ingår i försörjningsplan för ballast för Jönköpings län.

Kommentar till planeringsmål och strategier: Kommunen följer det utpekade målet och tillhörande planeringsstrategier.

Måluppfyllelse:

Planeringsmål – vindkraft

- Kommunen har som målsättning att minst 80 vindkraftverk ska byggas i kommunen. Detta antal skulle producera el motsvarande kommunens totala elförbrukning
- Arbeta för att vindkraftverken byggs i de lägen som pekas ut som lämpliga i vindbruksplanen.

Planeringsstrategi – vindkraft

- Vindbruksplanen ska ligga till grund för beslut i vindkraftsärenden

Kommentar till planeringsmål och strategier: De mål som anges och tillhörande underlag (Vindbruksplanen) fungerar enligt miljö- och byggförvaltningen bra som vägledning vid handläggning av både tillstånd och anmälan. Däremot råder det viss politisk osäkerhet kring hur vindkraftsärenden ska behandlas. Kommunen behöver ta ställning till om planeringsmålet anger ett visst antal verk eller om det snarare är mängden energi producerad som ska vara vägledande för framtida beslut. Likaså bör kommunen tydliggöra för hur vindkraftsfrågan ska behandlas när målet har nåtts. En omarbetning av vindbruksplanen med tillhörande ställningstaganden är ett omfattande arbete som bör ingå i framtagande av en ny översiktsplan för kommunen. Kommunen bör redan nu påbörja diskussioner om i vilken utsträckning kommunen ska vara fortsatt positivt inställd till vindkraft.

Måluppfyllelse: Av målet på 80 verk är ca 55 uppförda eller byggnation är påbörjad. För ytterligare ett antal verk pågår tillståndprocesser. Målet om 80 verk är förhållandevis nära i tiden. Det anses att det behövs ett förtydligande angående planeringsmålet. Det gäller framförallt huruvida antalet verk ska vara

Kapitel 5 – Utvecklingsområden i kommunens orter

Kapitlet redovisar utvecklingsområden i kommunens tätorter med fokus på utveckling av områden för bostäder och verksamheter. Pågående arbete med fördjupade översiktsplaner och denna aktualitetsprövning har belyst följande:

För Vetlanda finns genom Centrumplanen en bra planberedskap vad gäller bostäder för centrumområdet. En fördjupad översiktsplan för hela tätorten är under framtagande där bland annat de utredningsområden som redovisas i Översiktsplan 2010 kommer att behandlas. För de verksamhetsområden som redovisas pågår ett arbete med att kartlägga behovet av områden för näringslivets utveckling. Slutsatser från denna kommer att påverka i vilken utsträckning de områden som redovisas i översiktsplanen tillgodoser det framtida behovet.

För Landsbro samhälle pågår också ett planarbete där bland annat området som är avsatt för verksamhet ses över. Området som pekas ut i Översiktsplan 2010 ligger centralt i samhället med befintlig tillfart genom centrumområdet. I och med den utveckling som sker i samhället, med etablering av förskola i anslutning till utpekat område liksom den översyn av centrumområdet som genomförs, kan detta område behöva ersättas. Beträffande det område som är avsatt för bostadsändamål (B2) förs diskussioner om detta ska avgränsas för att bättre kunna tillgodose och utveckla den pågående markanvändningen (rekreation).

För Korsberga samhälle finns behov av att arbeta fram en fördjupad översiktsplan. Bland annat är planberedskapen för verksamheter dålig.

Martin Karlsson
Planarkitekt

Bilaga – Länsstyrelsens sammanfattande redogörelse

Sammanfattande redogörelse för Vetlanda kommuns översiktsplan.

Sammanfattning

Länsstyrelsen anser att Vetlanda kommuns översiktsplan i stora drag är aktuell utifrån statliga intressen och de förutsättningar som råder idag jämfört med vid planens antagande år 2010. Länsstyrelsen konstaterar dock att det sedan planen antogs tillkommit nytt underlag inom flera för översiktsplaneringen väsentliga ämnesområden. Det har också skett stora förändringar i plan- och bygglagstiftningen och fler förändringar förväntas den närmaste tiden. Länsstyrelsens rekommendation är därför att kommunen påbörjar arbetet med en ny översiktsplan under kommande mandatperiod.

Bakgrund och lagstiftning

Kommunfullmäktige ska enligt 3 kap 27 § plan- och bygglagen (2010:900) minst en gång under mandattiden pröva om översiktsplanen är aktuell i förhållande till kraven i 3 kap 5 § miljöbalken.

”Av översiktsplanen ska framgå:

1. grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden,
2. kommunens syn på hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras,
3. hur kommunen avser att tillgodose de redovisade riksintressena och följa gällande miljö kvalitetsnormer,
4. hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen, och
5. sådana områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som avses i 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken.” (3 kap 5 § plan- och bygglagen (2010:900))

Som ett underlag för kommunfullmäktiges ställningstagande ska länsstyrelsen enligt 3 kap 28 § plan- och bygglagen redovisa sina synpunkter i fråga om sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. Länsstyrelsen ska lämna en sådan sammanfattande redogörelse till kommunen minst en gång under mandattiden och också när kommunen begär det.

Gällande översiktsplan

Vetlanda kommun har en kommunomfattande översiktsplan som antogs 2010-10-20. Fördjupningar av översiktsplanen som är gällande finns för Vetlanda centrum antagen 2014-02-19, Vetlanda centralort antagen år 1993 och för Ekenässjön antagen år 2000. Länsstyrelsen har kännedom om att det pågår arbete med en ny fördjupad översiktsplan för Vetlanda centralort och en fördjupad översiktsplan för Landsbro.

Vetlanda kommun har inför aktualitetsprövningen av sin översiktsplan begärt en sammanfattande redogörelse från Länsstyrelsen med en bedömning av översiktsplanens aktualitet. Länsstyrelsens redogörelse fokuserar på övergripande statliga intressen som är betydelsefulla för översiktsplanen och som har tillkommit sedan antagandet av de planer som ska aktualitetsbedömas. Redogörelsen avser Vetlanda kommuns översiktsplan antagen år 2010 med ovan nämnda fördjupningar.

En aktuell översiktsplan

För att underlätta för länets kommuner som arbetar med en ny översiktsplan liksom för Länsstyrelsens sammanfattande redogörelse har Länsstyrelsen tagit fram underlagsrapporten "En aktuell översiktsplan, sammanfattande redogörelse för Jönköpings län, 2012-12-18" (bifogas). Underlagsrapporten redovisar under tio huvudrubriker sådana väsentliga samhällsintressen som kommunen på något sätt bör ta ställning till i sitt översiktsplanearbete. Länsstyrelsen kommer att uppdatera rapporten under år 2014 med nya underlag och aktuella frågeställningar. Bland annat kommer rapporten att uppdateras vad gäller exploatering av jordbruksmark, stora opåverkade områden, kulturmiljöunderlag och bostadsförsörjning samt hur dessa kan hanteras i översiktsplanen.

Denna sammanfattande redogörelse utgår i stora drag från rapporten En aktuell översiktsplan. Förutom att Länsstyrelsen redovisar synpunkter på översiktsplanens aktualitet ska redogörelsen ses som en redovisning av nya förutsättningar ur statligt perspektiv som råder sedan översiktsplanen för Vetlanda kommun antogs. Dessa förutsättningar kan ses som tips inför ett framtida översiktsplanearbete.

Länsstyrelsens synpunkter på översiktsplanens aktualitet utifrån nya förutsättningar och statliga intressen

Ny plan- och bygglag

Sedan Vetlanda kommuns översiktsplan antogs år 2010 har en ny plan- och bygglag trätt i kraft. I och med den nya plan- och bygglagen från år 2011 har översiktsplanen fått en tydligare strategisk funktion och planen ska bland annat samordnas med nationella och regionala mål som har betydelse för en hållbar utveckling i kommunen. Lagen innebär vidare att större hänsyn ska tas till miljö- och klimataspekter liksom till elektronisk kommunikation, avfallshantering med mera. Översiktsplanen behöver vid en revidering eller vid framtagandet av en ny översiktsplan uppdateras i förhållande till den nya lagstiftningen.

Regionala och nationella mål

Den regionala utvecklingsplaneringen liksom den regionala infrastrukturplaneringen utgör viktiga planeringsförutsättningar. Regionförbundet fastställde under år 2013 "Regional utvecklingsstrategi för Region Jönköping 2025". För närvarande pågår arbete med att ta fram handlingsplaner med syfte att precisera insatserna för att förverkliga målen i den regionala utvecklingsstrategin. Översiktsplanen behöver förhålla sig till den regionala utvecklingsstrategin och Länsstyrelsen anser att det i första hand är

handlingsplanerna som blir viktiga underlag för översiktsplaneringen när dessa är framtagna.

Under våren 2014 beräknas Region Jönköping att anta "Regional transportplan för Jönköpings län 2014-2025". Planen kan ses som en revidering och utveckling av den regionala transportplanen för åren 2010-2021. Det är viktigt att kommunen i sin planläggning tar hänsyn till de prioriterade stråk som anges i den regionala och den nationella transportplanen. Genom att i översiktsplanen ange vilka åtgärder samt vilka vägar och järnvägar som är prioriterade utifrån kommunalt perspektiv kan översiktsplanen fungera som ett underlag för prioritering inom ramen för den regionala transportplanen. Vad gäller utbyggnad av kollektivtrafikanläggningar och gång- och cykelvägar längs statliga vägar strävar Trafikverket efter en samplanering och samfinansiering med kommunen för att möjliggöra fler satsningar. Kommunen behöver därmed ta sitt ansvar genom att bekräfta de projekt som är på gång samt sådana projekt där kommunen har avsatt pengar för ett genomförande. Genom att ange de prioriterade kollektivtrafik-, gång- och cykelåtgärderna utifrån kommunalt perspektiv ökar möjligheterna till att ytterligare åtgärder kan komma till stånd.

Under år 2012 beslutade Regeringen om preciseringar för miljömålen. Länsstyrelsen anser att de tio preciseringar som beskriver målsättningarna för "God bebyggd miljö", är en bra utgångspunkt för översiktsplanarbetet och för analysen av översiktsplanens miljökonsekvenser. Under år 2014 har Länsstyrelsen initierat ett arbete med att ta fram ett nytt åtgärdsprogram för Hälsans miljömål där bland annat miljömålet "God bebyggd miljö" ingår. Åtgärdsprogrammet ska gälla för åren 2016-2020 och eventuella åtgärder som berör översiktsplaneringen behöver inarbetas i översiktsplanen.

Riksintressen

I november år 2010 beslutade Trafikverket om nya riksintressen för trafikslagets anläggningar och en uppdatering sker kontinuerligt. För Vetlanda kommuns del skedde inga förändringar i förhållande till tidigare utpekade riksintressen. Däremot har Länsstyrelsen och Trafikverket tagit fram riktlinjer för hur vägar och järnvägar av riksintresse ska respekteras i den fysiska planeringen. Det gäller avstånd mellan väg/järnväg och ny bebyggelse vilka ska vara en utgångspunkt vid planering i närheten av vägar och järnvägar av riksintresse.

Nya riksintressen för vindbruk beslutades av Energimyndigheten under år 2013. För Vetlanda kommuns del innebar beslutet att fyra riksintresseområden tagits bort och att övriga riksintresseområden som angavs vid översynen år 2008 kvarstår. Inom de riksintresseområden som kvarstår har avgränsningen ändrats så att naturreservat inte ingår i riksintressena.

Försvarsmakten har kompletterat beslutet om riksintressen för totalförsvarets anläggningar under 2013 med ett kunskapsunderlag som stöd för bedömningen av riksintressena. Vetlanda kommun berörs av samrådsområde för höga objekt kopplat till Hagshults övningsflygplats. Området utgör inte riksintresse i sig men bör redovisas i översiktsplanen då Länsstyrelsen bedömer att det finns risk för påtaglig skada på riksintresset för totalförsvaret om hänsyn inte tas till detta område t.ex. i samband med vindkraftsutbyggnad.

Strandskydd

Vetlanda kommuns översiktsplan innehåller en redovisning av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, så kallade LIS-områden. Kommunen bör inför aktualitetsprövningen av översiktsplanen se över hur planen fungerat som vägledning vid de dipsensprövningar som gjorts. Länsstyrelsens erfarenhet sedan den nya strandskyddslagstiftningen trädde ikraft är att det kan vara viktigt att ha tydliga och inte alltför generella kriterier för det som kommunen anser vara LIS-områden, för att översiktsplanen ska bli tillämpbar i bedömningen av exempelvis dipsensärenden.

Vindkraft

Vetlanda kommuns översiktsplan innehåller ett gediget underlagsmaterial om vindkraft och kommunens ställningstagande till vindkraft. Kommunen bör inför aktualitetsprövningen av översiktsplanen se över hur planen fungerat som vägledning inför etablering av vindkraftsparker och göra en bedömning av om det finns behov av att revidera översiktsplanen.

Miljökvalitetsnormer

Sedan översiktsplanen antogs har det gjorts en ny statusklassning för sjöar och vattendrag, det vill säga en ny och mer kvalitativ bedömning av hur vattnet är påverkat ur kemiska och ekologiska aspekter. Statusklassningen är ännu inte fastställd men underlaget går att ta del av via <http://www.viss.lansstyrelsen.se/>. Nuvarande miljökvalitetsnormer för vatten gäller dock till år 2015 respektive år 2021. Nya miljökvalitetsnormer för vatten kommer att antas år 2016.

Klimatanpassning

Klimatanpassning utgör en viktig fråga för den kommunala planeringen exempelvis vid utformning av kommunaltekniska system så som dagvattensystem. Kraven har också skärpts på att hänsyn tas till klimatrelaterade naturrisker såsom översvämningar och erosion. Eftersom det är kommunens ansvar att ta hand om dagvattnet anser Länsstyrelsen att det kan vara viktigt att i översiktsplanen, exempelvis i en fördjupning över en tätort, ange sådana ytor i låglänta områden som är lämpliga för att ta hand om vattenmassor vid exempelvis skyfall. Riktlinjer eller strategier för hur sådana ytor kan bevaras och integreras i den byggda miljön bör finnas i översiktsplanen.

Inom Klimatrådet arbetar Länsstyrelsen med att ta fram ett åtgärdsprogram för klimatanpassning "Anpassning till ett förändrat klimat 2015 – 2019". Programmet är på remiss till den 8 juni 2014 och kommer när det är antaget att vara ett stöd för översiktsplanarbetet.

Riskfrågor

Länsstyrelsen arbetar för närvarande med att ta fram vägledningar om riskhänsyn i samhällsplaneringen med hänsyn till bland annat transporter med farligt gods och markföroreningar. Dessa kommer att kunna utgöra underlag för riktlinjer i en ny översiktsplan.

Bostadsförsörjning

Den 1 januari 2014 ändrades bostadsförsörjningslagen (2000:1383) vilket innebar ett tydliggörande av kommunens ansvar för bostadsförsörjningsfrågan. I samband med ändringen av bostadsförsörjningslagen har också frågan stärkts i plan- och bygglagen. Sedan årsskiftet 2013/2014 är bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet också ett allmänt intresse enligt plan- och bygglagens andra kapitel. Kommunen ska ha riktlinjer för bostadsförsörjningen som ska antas varje mandatperiod. Riktlinjerna ska utgöra underlag för översiktsplaneringen.

Länsstyrelsen anser att tillgänglighetsperspektivet kopplat till bostadsförsörjning är exempel på en sådan fråga som bör behandlas i översiktsplanen. Det kan innebära att riktlinjer anges för kommunens ambition att bygga tillgängliga lägenheter.

Från den 1 februari 2014 fram till den 1 augusti 2015 har kommunen möjlighet att söka ekonomiskt stöd för att inventera tillgängligheten i flerbostadshus. Läs mer om detta på Boverkets webbplats. <http://www.boverket.se/Tillganglighet/Inventera-tillgangligheten-i-flerbostadshus/>

Mänskliga rättigheter

Frågor om mänskliga rättigheter bör ges ett ökat utrymme i översiktsplaneringen. Det gäller främst frågor såsom tillgänglighet, barnperspektiv, jämställdhet och integration. Eftersom mänskliga rättigheter handlar om att alla människor, oavsett land, kultur och sammanhang har samma värde och rättigheter, handlar det i översiktsplaneringen till stor del om att hitta bra former för översiktsplaneprocessen så att planförslaget grundar sig på en bred kunskap. Exempelvis är det viktigt med bred representation i den arbetsgrupp som arbetar med översiktsplanen och att samrådsmöten hålls så att så många som möjligt kan delta och framföra sina synpunkter.

Länsstyrelsens slutsats

Länsstyrelsen anser att Vetlanda kommuns översiktsplan i stora drag är aktuell utifrån statliga intressen och de förutsättningar som råder idag jämfört med vid planens antagande år 2010. Översiktsplanen behandlar många av de planeringsfrågor som uppmärksammas särskilt de senaste åren i form av landsbygdsutveckling i strandnära lägen, vindkraft, klimatanpassning osv. Det är också positivt att det pågår arbete med fördjupade översiktsplaner inom flera områden i kommunen.

Länsstyrelsen konstaterar dock att det sedan planen antogs tillkommit nytt underlag inom flera för översiktsplaneringen väsentliga ämnesområden. Det gäller exempelvis en regional utvecklingsstrategi, regional transportplan, nya miljömålspreciseringar, nya statusklassningar av sjöar och vattendrag, nytt underlag kopplat till klimatanpassning samt för riksintressen. Samtidigt pågår det arbete med att vidareutveckla dessa underlag de närmaste åren. Det har också skett stora förändringar i plan- och bygglagstiftningen och fler förändringar förväntas den närmaste tiden. Länsstyrelsens rekommendation är därför att kommunen påbörjar arbetet med en ny översiktsplan under kommande mandatperiod.

Formalia kring ställningstagandet till översiktsplanens aktualitet

Det bör uppmärksammas att kommunens ställningstagande till översiktsplanens aktualitet begränsas till de krav som ställs i 3 kap. 5 § plan- och bygglagen. Fördjupningar av översiktsplanen ska omfattas av aktualitetsprövningen. Innehållet i planen kan inte ändras genom beslutet. Om kommunfullmäktige finner att översiktsplanen är inaktuell, är det naturligt att kommunen tar ställning till att inleda en översyn av planen eller delar av den.

Efter att aktualitetsprövningen är genomförd ska kommunfullmäktiges beslut enligt 2 kap. 7 § plan- och byggförordningen (2011:338) skickas till Boverket och Länsstyrelsen samt till Regionförbundet.